

~~Överklagat~~

1 (6)

SKÖTSELPLAN

1996-02-16

231-11949-94

LÄNSSTYRELSEN
SKARABORG

Bilaga 3

SKÖTSELPLAN FÖR NATURVÅRDSOMRÅDET HÖKENSÅS

I ALLMÄN BESKRIVNING

1. ADMINISTRATIVA DATA

Skyddsform: Naturvårdsområde

Kommuner: Tidaholm och Habo

Socknar: Daretorp och Härja i Tidaholms kommun och Brandstorp och Gustav Adolf i Habo

Fastigheter och markägare: Markägare inom naturvårdsområdet är Hökensås häradsallmäning till följande fastigheter i Habo kommun Hökensås 1:1 och 2:1, Kämpenskärr 1:2-1:4, Englandsmosse 1:1, Svedbrotorp 1:3 och Alvasjön 1:2 och i Tidaholms kommun fastigheterna Hökensås 1:1, 2:1, 3:1-3:3, Havsjöberg 1:1, Håkängen 1:3, Vitgölsmaden 1:1, Korsåsmossen 1:1, Tjäremossen 1:1 och Råsbäckskärret 1:1.

Läge: Mellan Habo och Tidaholm 644100-139900

Kartor: Topografisk karta: 7DNO, 7ENV

Ekonomisk karta: 7368, 7369, 7460, 7378, 7379, 7470, 7389, 7480, 7399 och 7490 (1:10 000)

Ekonomisk karta: 7D68, 7D87 och 7E80 (1:20 000)

Gränser: Framgår av markering på beslutskartan, bilaga 1.

Areal: Ca 5 500 hektar, varav 5 240 hektar land

Naturvårdsförvaltare: Länsstyrelsen

2. ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

A. Naturförhållanden

En av landets mest vidsträckta isälvsavlagringar ligger på Hökensås. Sand- och grusavlagringarna ligger på en urbergsplata i ett 25 km långt och ca 6-8 km brett stråk. De består omväxlande av runda kullar, plana fält och djupa gropar. Det förekommer även mer utvecklade

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Postgiro
542 85 mariestad	hamngatan 1	0501-650 00	0501-652 01	351 86-6

SKÖTSELPLAN

1996-02-16

231-11949-94

former som åsnät, parallellåsar och kamesbildningar.

Landskapet präglas av barrskogar, främst av tall, och skogarna är mycket uppskattade som bär- och svampmarker. I området finns ett stort antal sjöar och tjärnar med ett omfattande fritidsfiske. Några av sjöarna är även bra badsjöar.

Gles tallskog med en markvegetation av ris och lavar dominerar i vegetationen. Vissa partier, främst i söder, utgörs av skarp lavtallskog och där är marken täckt av lavar. Ett mindre område med ädellövskog och högre örter finns öster och norr om Havsjöberg.

Några myrar finns, vanligen med öppna mosseytor, tallmossar eller fattigkärr. Enligt våtmarksinventeringen ligger 13 våtmarksobjekt helt eller delvis inom naturvårdsområdet. I Naturvårdsverkets myrskyddsplan ingår fem av våtmarksobjekten på Hökensås. I våtmarksinventeringen benämns de Myrkomplex vid Vitagölen och Alebäckens 07D6J03, Område längs Svedån NV Alebäckskärret 12 km NNV Habo 07D7J01, Enesjömossarna, Trehöljemossarna och Tvåsjöar 14 km SSO Madängsholm 07D7J03, Bockasjöarna och Lövsjön 5 km N om Fagerhult 07E7A05 och Lumtermossen 07E9A01. Lumtermossen är den värdefullaste myren. Den innehåller flera olika myrtyper, bl.a. källa och källflöden med mer krävande arter som snip, tagelsäv och trindstarr.

Antalet arter av växter och djur är lågt. Bland växterna kan nämnas den hotade cypresslummern och den fridlysta mosippan. Storlommen skyddas genom bildandet av fågelskyddsområden i Nordvattnet och Stora Öjasjön.

Naturvårdsområdet avvattnas i huvudsak av fyra avrinningsområden genom Skämningsforsån, Holmån, Rödån och Svedån. Endast Holmån har för närvarande god buffertkapacitet mot förurning. I avrinningsområdena till Skämningsforsån och Rödån har åtgärder med våtmarksskalkning vidtagits. Stora Lummersjön är nationell referenssjö.

I Holmån och Svedån finns i de nedre delarna viktiga reproduktionsområden både för vätteröring och harr och i Skämningsforsån för harr. I Rödån har dagsländan *Amaletus inopinatus* påträffats. Det är en av landets sälligaste förekomster av arten. Flodpärlmusslan förekommer på en lokal inom naturvårdsområdet. Den finns även på en lokal i anslutning till naturvårdsområdet. Definitiva vandringshinder utgör Häldeholms kraftverk i Holmån och Baskarps kraftverk i Svedån. Även i Rödån finns troligen definitiva vandringshinder för fisk.

Inom naturvårdsområdet finns 40 sjöar varav 21 är rote-

SKÖTSELPLAN

1996-02-16

231-11949-94

nonbehandlade och 19 sjökalkade. Av sjöarna ligger 30 inom och 10 utanför Hushållningssällskapets kortfiskeområde. I de rotenonbehandlade sjöarna har fisk inplanterats. I dessa sjöar är öring, bäckröding och regnbåge de vanligaste fiskarna. I de ej rotenonbehandlade sjöarna är abborre den vanligaste fiskarten med förekomst i 11 sjöar. Sedan kommer bäckröding och öring med 6 förekomster och gädda med 4 och mört med 3 förekomster i de ej rotenonbehandlade sjöarna.

Sjöarna är näringsfattiga och vegetationen utgörs ofta av starr, notblomster, vit och gul näckros, vattenvilpört och bladvass. Övervattensväxter saknas helt i några sjöar.

Hela naturvårdsområdet ingår i område som är riksintresse för såväl naturvård som friluftsliv. Hökensåsområdet är av riksintresse för fritidsfiske och vidare är Skämningsforsån och Rödån av riksintresse med skyddsvärda arter och stammar av fisk.

B. Kulturminnesvårdsaspekter

"Falkens grav" är en välbesökt plats inom området. Jonas Falk avrättades här på Vartofta härads avrättningsplats år 1855. Han hade skjutit ihjäl postkusken vid ett rån av postdiligensen i Sandhem 1854. Inom naturvårdsområdet förekommer även några spridda forn- och kulturlämningar som slaggförekomster, bebyggelselämningar, kolbottnar, gräns- och väghållningsstenar.

C. Friluftsliv och friluftsanordningar

Området är attraktivt för friluftslivet och i vissa delar mycket livligt frekventerat. Detta har medfört nedslitning och störningar på fågellivet främst vid några sjöar som ofta utnyttjas för fiske. Fågelskyddsområden har därför utfärdats i två sjöar.

Besökarna ägnar sig främst åt fiske eller bär- och svamplockning. Goda förutsättningar finns även för naturstudier, strövande, vandring och skidåkning.

Anordningar för fiskebesökare finns i form av bryggor, spänger, eldstäder och toaletter. Vid Björnsjön finns handikappanpassade bryggor och WC.

I anslutning till naturvårdsområdet finns i Tidaholms kommun Semesterbyns campingplats och stuguthyrning och i Habo kommun, Brandstorp, finns vandrarhemmet Vättersro. Vandringsleden Västra Vätternleden går genom naturvårdsområdet. Vid Ibbesjön, Björnsjön och söder om Sydvattnet finns vindskydd för övernattnings. Från Semesterbyn utgår flera motionsspår. Markerade stigar finns

SKÖTSELPLAN

1996-02-16

231-11949-94

också öster om Alvasjön.

Jakt förekommer inom naturvårdsområdet främst i form av älgjakt, vilken bedrivs i några olika jaktlag.

II PLANDEL

1. MÅL OCH RIKTLINJER FÖR MARK-, VATTEN- OCH VEGETATIONSVÅRD

Den allmänna målsättningen med vården och förvaltningen är att tillse att naturmiljön inte skadas. Inom ramen för pågående markanvändning skall skogsbruket ske med största möjliga hänsyn till friluftslivet och naturmiljön.

Inom Hökensås naturvårdsområde bedrivs skogsbruket med inriktning på kvalitet på grund av skogens ringa tillväxt. Detta innebär att skogen avverkas först efter överhållning till ca 140 års ålder och att föryngring sker med fröträd där så är möjligt och lämpligt. Dessa skötselprinciper för skogen bör fortsätta att gälla.

I föreskrifterna till 30 § skogsvårdslagen anges de hänsyn som ska tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen. Särskilt frekvent gäller sådana hänsyn inom Hökensås naturvårdsområde för äldre skog på uddar, skyddszoner med träd och buskar som skall lämnas kvar mot skogliga impediment och utmed sjöar och vattendrag samt träd som kan utvecklas till boträd. Särskild hänsyn vid avverkning ska även tas vid vägar, åsar och dödisgröpar.

Inom myrarna Lummermossen och Vitgölen ska avverkning undvikas. På Lummermossen vid Stora Lummersjön har skogsbruksåtgärder ej vidtagits under lång tid. Vid planering av avverkning nära intill myrarna Lummermossen och Vitgölen bör kontakt tas med Länsstyrelsen. Även mellan Enesjön och Nordvattnet har äldre skog undantagits från skogsbruksåtgärder sedan en längre tid. Det är önskvärt att det här vidtas endast begränsade skogsbruksåtgärder.

Skogsstyrelsens föreskrifter om insektshärjning till 29 § skogsvårdslagen gäller inom naturvårdsområdet.

Särskild hänsyn ska även tas vid val av olika skogsbruksmetoder som t.ex. markberedning. Särskilt känsliga för markberedning är branter och skarpa lavhedar. Tillståndsplikt för markberedning gäller inom sex områden med lavtallskog. Vidare skall hänsyn tas vid skogsskötseln till hotade eller fridlysta växter och störningskänsliga djur.

SKÖTSELPLAN

1996-02-16

231-11949-94

Vid avverkning inom tillrinningsområdet till Stora Lummersjön är det av största vikt att inte hela sjöns tillrinningsområde avverkas vid samma tillfälle. Sjön används som referenssjö för att upptäcka biologiska och vattenkemiska förändringar på grund av luftnedfallet och normalt skogsbruk. Om hela tillrinningsområdet avverkas vid samma tillfälle kommer inte provtagningsresultaten att kunna användas. Därför bör avverkning utföras i etapper med minst 20 års intervall.

En kantzon av träd och buskar bör lämnas mot sjöar och vattendrag. Bredden på kantzonen kan varieras med hänsyn till bland annat topografin. För att tillgodose friluftsliv, växt- och djurliv och vattenkvalitet bör bredden i genomsnitt uppgå till cirka 30 meter. Kantzonen kan brukas genom plockhuggning. Även mycket små vattendrag har mycket stor betydelse för det biologiska livet, då de utgör lek- och uppväxtområde för många insekter, musslor och fiskar. Kantzonen närmast vattendragen kan avverkas ca 20 år före övrig skog. Träd kan då växa upp innan den stora avverkningen. Lövträd ger bättre skydd och föda åt den vattenlevande faunan och skyddar delvis mot försurning. Vidare bör man sträva efter att ha olikåldrig skog runt sjöarna.

Rotenonbehandling bör i fortsättningen inte förekomma inom Hökensås naturvårdsområde. Utsättning av fisk och kräftor bör inte ske inom naturvårdsområdet i sjöar där utsättning inte skett tidigare.

2. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

Anordningar för rekreation och friluftsliv finns utmärkta på karta till skötselplan, bilaga 5.

Ytterligare bryggor och andra anordningar exempelvis spänger och eldstäder bör tillkomma först efter samråd med Länsstyrelsen. Fritidsfiske i ytterligare sjöar som ej tidigare tagits i anspråk bör ske först efter samråd med Länsstyrelsen.

3. KOSTNADER FÖR NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

A. Kostnader och finansiering

Följande bekostas av staten: Utmärkning, tavlor, tillsyn av skyltning och störningar på fågellivet, underhåll av gränsmarkeringar och tavlor, undersökning av referenssjöar för kalkning, åtgärder för att bibehålla och förstärka området som riksintresse för naturvård, samt viss del av vägunderhåll.

Följande bekostas av Tidaholms kommun: Renhållning, soptömning, underhåll av vandringsleden Vätterleden.

SKÖTSELPLAN

1996-02-16

231-11949-94

renhållning vid Björnsjöns och Lilla Havsjöns badplatser och viss del av vägunderhåll. Tidaholms kommun bekostar även åtgärder vid Bredsjön.

Följande bekostas av Habo kommun: Renhållning, soptömning, underhåll av markerade stigar i nuvarande omfattning och viss del av vägunderhåll.

Följande bekostas av Hushållningssällskapet/Hökensås sportfiske: anordningar för fritidsfiske, skyltning av vägar till fiskesjöar, underhåll av anläggningar för fritidsfiske, viss del av vägunderhåll samt viss renhållning.

Följande bekostas av Tidaholms-Hökensås Semesterby: viss del av vägunderhåll, och underhåll av motionsspår från Semesterbyn.

Följande bekostas av Hökensås häradsallmänning: skogsskötsel och viss del av vägunderhåll.

Följande bekostas av Vägsamfälligheter: viss del av vägunderhåll.

B. Kostnadskalkyl för statliga kostnader (fastställes ej):

Åtgärd	95/96	1997 och följande år
Gränsmarkering	10 000	
Informationstavlor	20 000	
Toaletter	0	
Eldningsplatser	0	
Renhållning	0	
Tillsyn och skötsel	5 000	5 000
Vägunderhåll	18 000	18 000